

ПРИМЉЕНО: 06. М. 2008.

Достављено:

778 /1

РЕЦЕНЗИЈА

рукописа „Право одбране“ аутора проф. др. Зорана Вучинића

Рукопис под називом „Право одбране“ обрађује најважније аспекте правног уређења система одбране Републике Србије. Рађен је у форми уџбеника намењеног студентима Факултета безбедности Универзитета у Београду чијим Наставним планом је предвиђено изучавање ове тематике кроз посебан предмет. Написан је у складу са Правилником о издавачкој делатности овог факултета који прописује структуру коју у будуће мора да садржи литература овог профила. Сагласно томе, поред основне структуре, аутор је на почетку одређених поглавља изложио и план излагања, односно указао на питања која се у њима разматрају и навео консултовану литературу, а на њиховом крају сачинио резиме изложене материје и дао питања за проверу њеног знања.

Материја коју обрађује на око 240 страница, подељена је у два основна поглавља. У првом се објашњена суштина права одбране, кроз дефинисање његовог појма и друштвеног циља, као и материјалних и формалних извора, при чему је посебан акценат стављен на међународноправне акте са којима право одбране мора бити сагласно. У другом се излажу конкретна правна решења бројних питања од значаја за функционисање овог система. Чини га више подпоглавља у којима се објашњавају: појам и друштвена функција система одбране; стратешки правци остваривања његове друштвене функције; структура система одбране (функционални и институционални елементи) и надлежност управљања и руковођења њиме; правни положај грађана; правни положај привредних друштава и других правних лица; облици њихове правне одговорности, као и нека питања из домена планирања и финансирања потреба одбране.

Аутор веома добро уочава савремене друштвене разлоге успостављања система одбране, односно правног уређења друштвених односа у вези са питањем одбране земље. Његова данашња друштвена функција није детерминисана само традиционаланом потребом одбране од агресије, већ и обавезом реаговања на све бројније опасности, ризике и претње безбедности земље невојног карактера. Због такве своје функције и чињенице да се она може остварити само ангажовањем целокупног друштва, систем одбране поприма све више карактер тоталности. Зато је адекватна правна регулисаност друштвених односа у области одбране земље једна је од темељних претпоставки ефикасности њеног одбрамбеног система. Право одбране повезује све елементе који га чине и отклања њихове несугласице, односно обезбеђује да се бројни друштвени субјекти повежу у јединствени систем одбране, у коме сваки од њих зна своје место и своју улогу.

Имајући у виду све ово, аутор скреће пажњу на неке проблеме везане за процес изградње нашег система одбране и поред тога што се декларативно приступило његовом реформисању у складу са савременим схватањима његове функције. Утисак му је да активности у том смеру не иду својим редом и да је цео тај процес редукован на реформу оружаних снага. Такво уверење базира на чињеници да је изостало доношење доктрине одбране као основе за конституисање концепције, стратегије и политике одбране (војне и цивилне) и да су у одсуству ових неопходних

документа донети Закон о одбрани и Закон о Војсци Србије. Многа друга важна питања из овог домена, посебно у сфери цивилне одбране, још увек нису законски уређена, што му је била отежавајућа околност приликом рада на овом уџбенику. Ипак, сматрао је да наведена два закона, заједно са уставним одредбама о одбрани, представљају неопходан минимум правне грађе на основу кога се исти може написати. То је из разлога што Устав РС прописује основе система одбране, док Закон о одбрани детаљније уређује његове институционалне и функционалне елементе, а Закон о Војсци Србије положај и надлежност Војске у том систему. Остале питања која још увек нису законски регулисана, објашњена су начелно сагласно стандардним решењима која се у тим случајевима примењују.

Вредност овог рукописа чини веома добар теоријски приступ систему одбране који је омогућио разумевање његове основне мисије и структуре, а што је био неопходан предуслов за објашњење бројних правних правила којима се он уређује. Посебно треба ценити што се аутор служио и упоредноправним методом како би указао на сличности и разлике у нормативном обликовању овог система, ослањајући се при томе на законодавство о одбрани већег броја европских земаља. Сматрао је то неопходним и из разлога нашег определења да се у сфери одбране приближимо стандардима који се данас сматрају савременим.

У позитивном смислу скреће пажњу и изразити акценат који је ставио на онај део међународног права са којим право одбране не сме бити у колизији, као и онај део рукописа у коме посвећује доста пажње питању савезништва. Аутор је добро идентификовао међународноправне акте од значаја за ово право и објаснио суштину њиховог међусобног односа. Феномен савезништва обрадио је на бази бројних историјских позитивних и негативних искустава, имајући у виду и таква искуства Србије, из којих је извукao одговарајуће закључке (поуке) од значаја за његово боље разумевање. Питање данашњег односа држава према савезништу посматра као један од начина остваривања друштвене функције система одбране који се као определење исказује у њиховим стратегијским и нормативним документима о одбрани, што се у рукопису може видети на бројним примерима на које је скренуо пажњу.

Литература и нормативна грађа која му је служила као база референци квалитетно је одабрана и доста је обимна. Посебно треба похвалити аутора на упорности коју је испољио у прикупљању адекватних страних прописа о одбрани, без којих би овај рад био значајно осиромашен.

Педантношћу и стручношћу аутор је успео да нам цео текст уџбеника приближи и учини лако разумљивим, а изнад свега јасан стил и писменост чине ово дело изразито карактеристичним, што је за похвалу. С обзиром на значај тематике коју обрађује, као и на начин како је то учињено, оно може бити корисно не само за студенте Факултета безбедности.

Полазећи од свега реченог, мишљења сам да овај рукопис заслужује да буде прихваћен и објављен као уџбеник.

Проф. др. Драган Митровић

ПРИМЉЕНО:		06.11.2008
Достављено:		Библиотека Универзитета у Београду
778/2		

NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU FAKULTETA BEZBEDNOSTI
UNIVERZITETA U BEOGRADU

Predmet: Recenzija rukopisa prof. dr Zorana Vučinića "Pravo odbrane"

Rukopis prof. dr Zorana Vučinića "Pravo odbrane" ima karakter udžbenika, a autor ga je namenio studentima Fakulteta bezbednosti Univerziteta u Beogradu, u skladu s čijim nastavnim planom je i koncipiran (vodjenjem računa o nastavnim predmetima koji se na tom fakultetu izučavaju, godini studija na kojoj se odnosni nastavni predmet izučava i sl.). Cilj ovog nastavnog predmeta je da studentima pruži znanja o različitim pravnim vidovima sistema odbrane Republike Srbije. Kao osnovni pravni izvori za prezentovanje instituta "Prava odbrane" u ovom rukopisu poslužili su Ustav Republike Srbije od 2006. i Zakon o odbrani i Zakon o Vojsci Srbije od 2007. Ustav kao akt koji uspostavlja osnove sistema odbrane, Zakon o odbrani kao akt koji podrobnije uredjuje institucionalne i funkcionalne elemente tog sistema i Zakon o Vojsci Srbije kao akt koji uredjuje položaj i nadležnost Vojske Srbije, tj. oružanih snaga u tom sistemu. No, pošto ovim pravnim izvorima nije normativno pokrivena proramska materija "Prava odbrane", ostala pitanja programa ovog nastavnog predmeta izložena su saglasno standardnim rešenjima koja postoje u sistemima odbrane, pre svega, evropskih država.

U koncipiraju sadržine rukopisa udžbenika uočljiva su dve posebne tematske poglavlja, mada ona nisu kao takva obeležena u sadržaju ni tokom izlaganja. Prvo je uvodnog karaktera i u njemu su obradjeni pojam i društveni cilj "Prava odbrane", kao i materijalni i formalni izvori "Prava odbrane", pri čemu je težište stavljeno na međunarodnopravne izvore. U drugom poglavljju izlaže se celovito ("sistem") pravno uredjenje sistema odbrane, tj. konkretna normativna rešenja pitanja od značaja za funkcionisanje tog sistema. U njemu se objašnjavaju pojam i društvena funkcija sistema odbrane, strateški pravci ostvarivanja njegove društvene funkcije, struktura sistema odbrane

funkcionalni i institucionalni elementi) i nadežnost upravljanja i rukovodjenja njime, pravni položaj građana u sistemu odbrane, pravni položaj privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika u sistemu odbrane, pravni aspekti odgovornosti u sistemu odbrane, kao i odabrana pitanja iz oblasti finansiranja i planiranja odbrane.

Pri tom, opisanim poglavljima prethodi neka vrsta apstrakta, u kojem se izlaže svrha znanja koja se stiči savladavanjem respektivnog poglavljja, kao i popis (za školske potrebe) literature i relevantnih ustava i zakona (bilo bi dobro da se kod literature navedu najnovija izdanja, a kod ustava i zakona godine u kojima su doneseni, ako ne i, barem kad je reč o domaćim pravnim izvorima i broj službenog glasila u kojem su objavljeni). Na kraju užih tematskih celina u drugom poglavljju, nalaze se prilično ekstenzivno pisani rezimi, posle kojih idu pitanja kojima se kontroliše usvajanje znanja sadržanih u poglavljima.

Rukopis ima očigledno pedagošku namenu i mišljenja smo da je takvu namenu i postigao. Upravo iz pedagoških razloga, trebalo je koristiti standardne jedinice sistematizacije izlaganja (deo, odeljak, glava, odsek i sl.), kako bi de i vezuelno razdvojio jedan tematski blok od drugog, kao što bi bilo svrsishodnije na sintetički način, ilustrovan primerima izložiti pravce u regulisanju određenih pravnih instituta, nego opisivati odnosnu pravnu regulativu od zemlje do zemlje. No, autor će se, verovatno, u sledećim izlaganjima korigovati na osnovu iskustava koja bude stekao kao predavač i ispitivač držeći nastavu i ispite na osnovu ovog udžbenika.

Smatrajući da ispunjava tražene standarde univerzetskog udžbenika predlažemo izdavaču da objavi rukopis pod naslovom "Pravo odbrane" autora prof. dr Zorana Vučinića.

U Beogradu,
5. novembra 2008.

Ratko Marković
R e c e n z e n t,

Dr Ratko Marković, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu